मुक्तस्वाध्यायपीठम्

(Institute of Distance Education)

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालय

56-57, इन्स्टीट्यूशनल एरिया, जनकपुरी,
नवदेहली-110 058

प्राक्शास्त्रीसेतुः - द्वितीयपत्रम् (द्वितीया दीक्षा)

प्रदत्तकार्यम् (Assignment)

2021-22

पत्रम् – .... विषयः – ....

अध्येतुः नाम – .... पञ्जीकरणसंख्या – ....

अध्येतुः कृते एतत्पुस्तिकाप्रेषणदिनाङ्कः – ....

अध्येत्रा उत्तराणि विलिख्य एतत्पुस्तिकाप्रत्यर्पणदिनाङ्कः – ....

अध्येतुः हस्ताक्षरम्

मूल्याङ्कनकर्तुः नाम - ....

मूल्याङ्कनकर्त्रा एतत्पुस्तिकाप्राप्तिदिनाङ्कः - ....

मूल्याङ्कनकर्त्रा मूल्याङ्कनानन्तरं संस्थाने समर्पणदिनाङ्कः - ....

अध्येत्रा प्राप्ताङ्काः -

खण्डाः	निर्धारिताङ्काः	प्राप्ताङ्काः
खण्डः - क	20 X 02 = 40 अङ्काः	
खण्डः - ख	05 X 08 = 40 अङ्काः	
खण्डः - ग	02 X 10 = 20 अङ्काः	
	पूर्णाङ्काः - 100	प्राप्ताङ्काः -

मूल्याङ्कनपुरस्सरं परामर्शैः सह अध्येतुः कृते एतत्पुस्तिकायाः पुनःप्रेषणदिनाङ्कः - ....

मूल्याङ्कनकर्तुः हस्ताक्षरम्

स्थानम् – ....

दिनाङ्कः – ....

अध्येतुः कृते परामर्शाः,

प्रिय अध्येतः ! भवता/भवत्या पूरितं प्रदत्तकार्यम् अवलोकितम्। मूल्याङ्कनं कृतम्। मूल्याङ्कनस्य आधारेण कुत्र कुत्र भवदीयः दोषः/लोपः/विस्मृतिः/भ्रान्तिः अभवत् इति ज्ञात्वा स्वाध्यायं पुनः प्रवर्तयतु। शुभकामनाः।।

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

मूल्याङ्कनकर्तुः हस्ताक्षरम्

दिनाङ्कः ....

प्राक्शास्त्रीसेतुः - द्वितीयपत्रम् (द्वितीया दीक्षा)

खण्डः- क

(i) अधोनिर्दिष्टानां पदानां अन्त्यवर्णं लिखत- अङ्काः-1x5 = 5

क. योगी ख. वणिज ग. मधु घ. हरिः ङ. सुभद्रा

(ii) अधोनिर्दिष्टानां पदानां प्रातिपदकं लिखत- अङ्काः- 1x5 = 5

क. भक्तिः ख. माता ग. बुद्धिमान् घ. राजा ङ. शिशुः

(iii) प्रथमान्तशब्दानां द्विवचन-बहुवचन-रूपाणि लिखत- अङ्काः- 1x5 = 5

क. सरः ख. जगत् ग. नाम घ. धनुः ङ. सरित्

(iv) अधोनिर्दिष्टानां पदानां यथानिर्देशं रूपाणि लिखत- अङ्काः- 1x5 = 5

क. हनुमत् - द्वितीया एकवचनम्
ख. वणिज्- प्रथमा बहुवचनम्
ग. वारि - चतुर्थी द्विवचनम्
घ. वस्तु - षष्ठी एकवचनम्
ङ. जननी - पंचमी बहुवचनम्

(v) अधोनिर्दिष्टानां शब्दानां यथानिर्देशं रूपाणि लिखत- अङ्काः- 1x5 = 5

क. तत् पुंलिङ्ग - द्वितीया एकवचनम्
ख. किम् स्त्रीलिङ्ग - पंचमी बहुवचनम्
ग. युष्मद् - चतुर्थी द्विवचनम्
घ. अस्मद् - षष्ठी बहुवचनम्
ङ. सर्व - पंचमी बहुवचनम्

(vi) कोष्ठके प्रदत्त-धातोः लटि रूपेण रिक्तस्थानानि पूरयत- अङ्काः- 1x5 = 5

क. अध्यक्षः आसन्दे ....(विराज्)
ख. खगः आकाशे ....(डय्)
ग. अहं निरन्तरं ....(वर्ध्)
घ. वयम् अनुदिनम् ....(एध्)
ङ. पुत्राः मातरं ....(सेव)

(vii) रिक्तस्थानानि पूरयत- अङ्काः- 1x5 = 5

क. प्रति +गम् = ...।

ख. अधि+स्था = ...।

ग. निर्+आ+ कृ = ...।

घ. परि+पृच्छ् = ...।

ङ. उप + विश् = ...।

(viii) यथानिर्देशं वाक्यानि परिवर्तयत- अङ्काः- 1x10 = 10

क. बालः पाठं पठति। (कर्मणि)
ख. सुधया पाठौ पठ्येते। (कर्तरि)
ग. मालाकारः माले रचयति । (कर्मणि)
घ. गायकेन गीतं गीयते। (कर्तरि)
ङ. शकुन्तला उद्यानं गच्छति। (कर्मणि)
च. दात्रा धनं दीयते । (कर्तरि)
छ. पिता पुत्रं नयति । (कर्मणि)
ज. बालकः कार्यं करोति । (कर्मणि)
झ. शिक्षिकया लेखनी क्रीयते । (कर्तरि)
ञ. सुधा चित्रं लिखति। (कर्मणि)

(ix) (अ) विशेष्यानुगुणं विशेषणं लिखत- अङ्काः- 1x5 = 5

क. ....बालिका (सुन्दर)
ख. ....गङ्गाजलम् (पवित्र)
ग. ....गगने। (नील)
घ. ....महिलायाःगृहं नास्ति। (वृद्धा)
ङ. ....वृक्षेषु वानराः सन्ति। (उन्नत)

(आ) विशेषस्य पदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत - अङ्काः- 1x5 = 5

क. प्रियः ....। (मित्रम्/पुत्री/पुत्रः)
ख. विशाले...............। (भवनानि/भवनस्य/भवने)
ग. महत् .... । (श्रमः/विपत्तिः/कष्टम्)
घ. मध्यमा ....। (स्थानम्/अङ्गुलिः/आत्मजः)
ङ. परया...............। (भक्तिः/ भक्त्या/ भक्त्याम्

(x) मञ्जूषातः पदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत- अङ्काः- 1x5 = 5

काचित् , केचित् , काश्चित् , कानिचित्, कौचित्

क. .... वृद्धाः एवं ब्रुवन्ति।
ख. .... वैज्ञानिकौ एतत् निर्मितवन्तौ।

ग. .... सभा अद्य आयोजिता।

घ. .... भवनानि नष्टानि।

ङ. .... बालिके क्रीडितवत्यौ।

(xi) अधोलिखिताः सङ्ख्याः अक्षरैः लिखत - अङ्काः- 1x5 = 5

क. 56 ....।

ख. 44...............।

ग. 1000...............।

घ. 63...............।

ङ. 100...............।

(xii) अधोनिर्दिष्टेषु वाक्येषु पूरणप्रत्ययान्तरूपैः रिक्तस्थानानि पूरयत - अङ्काः- 1x5 = 5

क. पाण्डुपुत्रेषु भीमः............... (2)

ख. ....विभक्तेः अर्थः सम्बन्धः । (6)

ग. .... (5) बालिका अध्यापकस्य पुत्री।

घ. .... तिथिः प्रतिपदा कथ्यते। (1)

ङ. ....तिथौ रामस्य जन्म अभवत्। (9)

(xiii) (अ) प्रदत्त- क्रियापदानि शत्रन्तरूपेषु परिवर्तयत- अङ्काः- 1x5 = 5

क. क्रीडति (स्त्री.) ....।

ख. तिष्ठति (पुं) ....।

ग. स्मरति (स्त्री.) ....।

घ. प्रचलति (नपुं.) ....।

ङ. पठति (पुं.) ....।

(आ) उपयुक्तेन शानजन्तेन रूपेण रिक्तस्थानानि पूरयत- अङ्काः- 1x5 = 5

क. गुरुः .... शिष्यः। (सेव)

ख. नागरिकान् ....नेता। (भाष्)

ग. भगवन्तं .... भक्तः। (वन्द)

घ. प्रसङ्गेन .... सीता। (मुद्)

ङ. आशिषं .... दम्पती। (याच्)

खण्ड – ख

** सर्वे प्रश्नाः यथानिर्देशं समाधेयाः- अङ्काः- 5x4 = 20

(xiv) "यदा-तदा, यथा-तथा, यत्र-तत्र,यावत्-तावत्, यदि-तर्हि '' इत्यादीनाम् अव्ययाधारेणपञ्च वाक्यानि लिखत?

(xv) अधोलिखितस्य पद्यस्य भावार्थं संस्कृतेन लिखत?

क. छायामन्यस्य कुर्वन्ति तिष्ठन्ति स्वयमातपे।
फलान्यापि परार्थाय वृक्षाः सत्पुरुषा इव।।

अथवा

शशिना च निशा निशया च शशी शशिना निशया च विभाति नभः।
पयसा कमलं कमलेन पयः पयसा कमलेन विभाति सरः।।

(xvi) श्लोकं पठित्वा सम्बोधन-पदानि चित्वा लिखत?

देवि सुरेश्वरि भगवति गङ्गे त्रिभुवनतारिणि तरलतरङ्गे
शङ्करमौलिविहारिणि विमले मम मतिरास्तां तव पदकमले।
भो भुवनेश्वरि पुण्ये धन्ये देवि देवमयि मुनिवरवन्द्ये,
गङ्गास्तवमिमममलं नित्यं पठति नरो यः स जयति सत्यम्।।

(xvii) अधोलिखितंगद्यांशं पठित्वा उत्तराणि लिखत-

कुटुम्बे यदा कश्चन शिशुः जायते तदा महोत्सवः भवति। यदा सः शनैः शनैः वर्धते तदा माता तं दृष्ट्वा भृशं मोदते।यदा शिशुः ताम् ईक्षते निश्छलं हसति च तदा माता अतीव आनन्दम् अनुभवति। यदा बुभुक्षा जायते तदा शिशुः क्रन्दति अस्पष्टभाषया किञ्चिद् भाषते वा तदा माता तं बुभुक्षितं मन्यते। शिशुः तस्याः दुग्धं याचते इति मन्यमाना माता शिशवे दुग्धं दत्ते।सः तस्याः क्रोडे उपविश्य दुग्धं पिबति।तस्य मनः तत्र नितरां रमते।

अ. कुटुम्बे कदा महोत्सवः भवति?

आ. माता शिशुं कदा बुभुक्षितं मन्यते?

ब. गद्यांशे कति क्रियापदानि प्रयुक्तानि?

स. "शिशुः दुग्धं याचते'' इत्यत्र कर्तृपदं किम्?

द. "उपविश्य "इत्यत्र कः प्रत्ययः ?

❀❀❀